

Redactiunea

se afla in

Strat'a lui Leopoldu Nr. 44.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decât numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espre sa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
 Pre trei lune 3 fl. v. a.
 Pre siesse lune 5 „ „ „
 Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romani'a:
 Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
 Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
 Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:
 10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale
 pentru fiesce-care publicatiune separatu.
 In loculu deschisu 20 cr. de linia.
 Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a, 6/22. Feb. 1875.

Cris'a ministeriala s'an terminatu. Dorerile nascerii noului ministeriu au costu grell'a s'and lungate, pentru ca nou'a amura a oppositiunii au trebuit sa se noculeze in tulpin'a cea vechia, dessecata a deakistiloru. Murgulu s'au prinsu, dar prosperarea lui este rezervata timpului, care singuru va arreta, deca pomulu va ave vietia si va potè aduce fruptele dorite. Cetitorii nostri cunoscu d'in nr. 1. list'a nouilor ministri. Navemu se nsiramu fazele prin cari au trecut constitutiunea, ci numai se constatamu faptulu, ca oppositiunea centrului stangei, prin declaratiune a solemne: de a selapeda de lupt'a in cont. art. XII. d'in 1867. *inlaturandu-lu de la ordinea dillei*, au devenitu nu numai capabila de guvernare, ci si domina a situatiunii facia cu marea partita deakiana, carea de multu se afla in dissolutiune si dupa ce processulu de descompunere s'au grabitu forte prin enunciatuinea lui Col. Tisza, era lucru evident ca d'ins'are se incete ca atare. Partit'a deakiana au si espiratu ea este morta, ai lucru de mirare! mai nainte d'a fi moritu capulu ei. Dar acest'a nu se potè intempra altmintrea, ca-ci decandu betranulu Deak, desgustatu de mersulu lucrurilor si obositu de slabitiunile betranetiloru, se retrassese de prezen'a activitatii, alti factori incepuera actiunea lor spre a descompune marea partita si a redica pre ruinele ei propri'a loru potestate. Antaiulu barbatu de statu, care cu agerimea sa sciu impune masseloru, fu P. Sennyey, d'insulu prin enunciatuinea sale in forma de programma castigà simpathele multoru-a, dar totodata descepta si temerile precum si rivalitatea celloru ce cunoscundu trecutulu lui, erau forte ingrigiti pentru vietia teneroloru institutiunii liberali, destullu de retezate si pana acum. Lonyay, cu dibaci'a sa recunoscuta de toti, fece manoperele celle mai incordate spre a-si immulti partisanii cochetandu in drept'a si in stang'a numai spre a potè ajunge era la putere, — partisanii lui, doritori d'a se potè apropià de oll'a cea cu carne se immultau pre di ce mergea, incatu numerulu aderentiloru sei ajunsese la respectabil'a summa de 95. insi. Inter duos litigantes tertius gaudet. Asià se intempra si aici, ca-ci circumspetulu Col. Tisza nu perdù d'in vedere manoperele acestea, neci probabil'a loru urmare, deci chiaru la timpulu sarl ca unu *Deus ex machina* si fece memorabil'a sa enunciatuinea ce desconcerta pre vechii possessori ai potestatii precum si pre nouii aspiratori la potestate.

Corifeli partitei Deakiane si marele loru maestru Andrassy fecera sil'a virtute si deschisera braciele *nou-venitulu fiiu* ratecitu de la 1861. care luasse ereditatea contelui Vasil. Telechi, preferindu-lu atatu lui Sennyey, catu si lui Lonyay, eliminatu cu atatu rusine d'in consortiu. Ori care d'in acesti doi, dar mai alesu Sennyey venindu la putere, Andrassy trebuia se disparede pre aren'a publica, era partit'a lui era condamnata la abdicare si supunere neconditionata, prin urmare fia ca in fluint'a lui Andrassy este inca destulu de mare, fia ca partit'a deakiana mai sperandu a potè guvernà, primu cu buccuria fusiunea, — adevuru inse este si romane ca partit'a deakiana, ca

atate nu mai assiste si ca noulu ministru de interne au devenitu suffletulu noului ministeriu si domnulu situatiunii in nou'a „partita liberala“ precum se boteza fusiunata partita guvernamentale. Atatu clubulu deakistiloru, catu si allu centrulu stangei, prin formalitati cerimoniose incetara d'a assiste si mane la unu ospetiu commune se va serba inviuarea noiei partite liberali. Vom vedè si consolidarea ei, deca prin mesurile administrative justitiarie, financiarie, etc. va dovedè ca este demna de vietia si a fi spriginita si de alte fractiuni alle camerei. Noi, cari de mai multe ori am dechiaratu, ca n'asceptamu neci de la o partita, ore care favore speciale, nu potemu retace bunele impressiuni ce facuse a sup'a nostra loial'a portare a lui Col. Tisza, dovedita in doua ronduri cu occasiunea discussiunelor a sup'a censului electorale si a § lui relativu la usulu limbei in legea notariatelor publice, prin urmare fara a fi devenitu optimisti nu potemu se nu damu esprsiune sperantiei nostre concepute inca de atunci, ca asceptamu dreptate de la acestu omu de statu, dreptate si nemicu mai multu. Fia ca se nu ne insiellamu.

Adunarea Deputatiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 3 Martiu, 1875.

Vice-pres. primu Banó annuncia ca pedec'a, ce necessitasse suspinderea siedintiloru, s'au inlaturatu si dechiarà siedinti'a de deschisa. — Ca notari functioneaza: Wechter, Szenicey, Mihali, Alg. Beothy.

Se citece rescriptulu regescu prin care se annuncia adunarei ca demissiunea lui Bitto s'au primitu si ca in loculu lui, ministru pres. au fostu numitu bar Bela Wenckheim. — Apoi se citece scriosorea noului ministru presied. Wenckheim ca tra presiedintele adunarii, incunoscintandu preinall'a resolutiune precum si decretule relativu la numirea nouilor ministri.

Dupa acestea questorulu Vas. Covaciu intruduce pre nouii ministri cari presentandu-se ocupa locurile in urmatori'a ordine: Wenckheim, Szell, C. Tisza, L. Simonyi, Perczel, Tréfort, Szende Peiacevicu.

Ministr. Weckheim spune ca la vointi'a domnitorului au luat d'impreuna cu collegii sei sarcin'a cea grea, carea inse prin faptulu memorabile, ca s'au impreunatu cele doue mari partite, crede ca se va usiora multu si cu patriotic'a spriginire a camerei ministeriulu spera a potè implini programm'a agendeloru sale cuprinsa in urmatoriule puncte:

1. regularea bugetului, in cadrele sistemului actuale, prin cea mai mare economia.
2. regularea administratiunii de la centru pana la communa asemenea in adm. financiaria si a justitiei, facandu-se si aici celle mai mare reductiuni possibile.
3. modificatiunea procedurii, institut. esecutoriloru, in celle disciplinari etc. spre a se face justiti'a mai grabnica, mai buna si mai pucinu costatoria pentru statu.
4. regularea cestiunii calliloru farrate, ca summa censului garantatu se devina mai mica.
5. regularea cestiunii lucrurilor publice ca statulu se se dessarcine de multele spese.
6. Sporirea venituriloru statului fara urcarea dariloru a) prin mesure cari se impedece pagubirea erariului la dari, taxe, etc. b) prin urcarea rentabilitatii calliloru ferr. alle statului, chiaru si prin essarendarea

loru, c) prin administratiune mai rationabile a paduriloru statului, d) prin regularea administratiunii minelor, vendindu-se ori essarendandu-se minele de ferru, carbuni, intreprenderile de fabrice, ca se nu ingreue erazulu.

7. Infiantarea casseloru domesticali, ceea ce convine si autonomiei municipali.

8. regularea conventiunii de vama si commerciali.

9. grabnic'a deslegare a cestiunii de banca.

10. spre refunderea, resp. amortisarea imprumutulu de 153. mill. a se face catu de currendu propunere relativu la vendiarea bunuriloru statului.

Ern. Simonyi dechiaru in numele partitiei sale (estr. stangac'a va persiste in lupta pantru independenti'a tierrei, — pre noulu guvern nu-lu va combate ca inimicu, ci lu va supune la aspru controlu de oppositiune.

P. Sennyey dechiaru ca ellu si cei de unu principiu cu d'insulu (ca la 38 insi) voru occupà positiune independinte facia cu guvernulu, carui-a promitte spriginirea sa in tote cestiunile de reforme.

M. Lonyay assemine dechiaru ca ellu si partisanii sei impucinati forte) voru occupà positiune independinte dar amica guvernului.

V. Presiedintele Banó annuncia ca Perczel au renunciatu la presidiu si ca prin urmare trebe se se faca noua alegere. (Strigari unanime: Ghyey!) Mai annunciandu ca nouii ministri si-a depussu mandatele de deputati si ca resp. cercuri elect. voru fi invitate la noua alegere, in fine ca siedinti'a proxima se va tiené Vineri, inchide siedinti'a.

Comentariu la Memorandulu de la Blasiu din 1872.

(Urmare.)

II, Mi-se pare, Dlu meu, ca in correspondenti'a mea de alaltieri am reflectatu la mani'a cu care fu intempratu asta-tomma Memorandulu de la Blasiu, dupace aflara in diuariale romanesci d'in Pest'a. Anume comitelui Lonyay i imputa pana in diu'a de asta-di, ca a cutediatu a se demitte in negociatiuni politice cu valachii d'in Transilvani'a. — Ceea ce involbura si turbura mai multu pre publicistii maghiari este ca ei, cari voiescu as celi a cunosce cu de amenuntulu totu ce se intempra in tierra, au fostu pacaliti de ca tra valachi asià de reut in catu n'au potutu affa nimica despre crim'a lui Lonyay si despre „obraznic'a conspiratiune a vlachiloru,“ decatu numai dupa 2 1/2 anni, si atunci singuru prin patriotic'a descoperire a „Alb. care demasca pre acei tradatori.“ Ci ca a si fostu acet'a unu scandalu revoltatoriu. Audi acolo, ministrulu presiedinte se descinda la Clusiu, se conspire cu metropolitulu vlachiloru, si inca, ce este si mai criminalu, se cera opiniunile celloru rei agitatori dacoromanisti, rebelli, vitia de a lui Hori'a, se promitta pre totu ce are mai scumpu in lume, ca indata-ce se voru regulà definitivu relatiunile Croatiei, se voru luà inainte alle Transilvaniei. In acelle-a-si dille se mai puna peccatele si pre commissariulu regescu comitele Emanuilu Pechy, ca se dica advocatulu Dr. Ioanu Ratiu in discussiunea tienuta asup'a conchiamatei conferentie publice electorali: „De candu petrecu in Tran-

silvani'a, m'am convinsu eu, ca acosta tierra are trebuintia de administratiune separata, de libertate confesionala perfecta si de alte drepturi specialia. Este adevratu, ca Monarchulu si Deacu au fostu de parere, ca se vi se dee autonomi'a tierrei, dar s'au temutu, ca nu veti fi in stare se scoteti nimicu la calle cu maghiarii din „Ardealu.“ Acellu comite Pechy venisse in tierr'a nostra la 1867 cu capulu plinu de informatiuni sinistre in contra romaniloru, opiniuni adunate firesce de la boieri, ca br. Gavriulu Kemény, de la multimea advocatiloru din comitate, de la diuaristi ca Dozsa si a.; dupa aceea inse, nu sciu cumu, de unde, ca chiaru din facellu annu 1867, decandu cu adunarea nostra generale tienuta in Augustu la Clusiu si de candu cu Concertulu romanescu, la care assista Esc. Sa. vlachii naibei incepuera se-i succesa capulu pre annu ce mergea, pana candu comitele Pechy ajunsese la atatu, in catu-si descoperia pre facia profund'a parere de reu pentru multe lucruri care se intempra pre dosu si in contra romaniloru; asià de es., candu cu destituirea seu pensionarea brusca si brutale a mai multoru functionari de nationalitate romanésca, despre care lucru au se ve spuna ei insii ceea ce sciu. Destullu atatu, ca cont. Péchy in calitatea sa de commissariu regescu plenipotentu pana in celle din urma, si-moiasse tonulu binisioru facia cu vlachii, era acestia s'au fostu dedatu a-lu titulu Manole-voda si Péchy-voda, in memori'a Vaivodatului anticu allu Transilvaniei, care durasse pana dupa a. 1540. Dupa aceste mai lipsisse, ca se vina in Transilvani'a si c. Lonyay in calitatea sa de ministru presiedinte, se se apropie de valachi si — se fia infectatu de cium'a dacoromanismului loru. Deca c. Lonyay ar' ave si ellu sange amestecat cu de cellu romanescu, treca merga, ai aluneca la senti'a cunoscuta, ca sangele nu se face apa: dara valachii n'au nici unu documentu la mana despre originea acestefamilie, si asià Escel. Sa este si remane maghiaru curatu, „venitu din Scithi'a,“ precum se esprese c. Desid. Bánfiy. Tocm'a pentru aceea inse casulu diu Juniu 1872. a trebuit se fia cu atatu mai revoltatoriu pentru totu renegati si pentru tota cet'a diuaristiloru jidovesci din Buda-Pest'a, cari scriu asià de bine unguresce pre plat'a ce li se da.

„Acele potu se fia tote asià, precum le spuneti voi; dara apoi cum romane cu nenumeratele descantature babesci de tradarea, care s'ar' fi comissu prin unu metropolitu si prin trei laici? Séu deca nu a fostu tocma tradare cu ochi-cu sprincene, cum romane cu nauici'a acelloru patru barbati nefericiti, cari, totu dupa sententi'a intelleptiloru de la Pest'a, au intratu in curs'a comitelui Lonyay, au fostu ametiti si sedussu cu scopu, ca ellu se-si pota alerga cai la alegerile dietali de atunci?“

Dara acea conferentia n'a avutu a face cu alegerile nici in clinu, nici in maneca.

Nu domniloru, acei patru barbati

*) Pre candu se tienea conferentia privata din Blasiu parte mare din alegori era terminata, era pentru celle restante se luasera tote mesurile celle mai eficaci, cu pungele pline si cu mii de promisiuni stralucite. Acea conferentia nu mai petea influentia nici una alegere, tocma se fia si voitu. Era prea tardiu. Not'a Red.

n'an intratu de locu nici in alle altora; cu tote acestea ei totu comissera una din celle mai mari naucle, — comissera si delictu de insubordinatiune, că-ei nu implorassera nici consiliulu, nici permissiunea profetiloru din Pest'a, de a se miscă din locu, de a conveni si a se consultă; si ce e mai multu, audim, că ei ar fi decisi a nu se ca-cili nici in annulu acestu-a, si a nu le cere intru nimicu permissiune, mai alessu, că romanii ardeleni n'au placere de a se preambă pre la Teemesior'a si la Aradu, nici cu steguri, nici fără steguri, si nici macaru a jocă comedie de confederatiune cu serbii, pentru că cu acest'a se irrite in contr'a elementului romanescu chiaru si pre curtea imperiale, ba inca si pre unele cabinete externe. La bravure de natur'a acestorua, vlahii din Transilvan'a nu se pricepu; ei nu sciu sè bage pre Europ'a in spaima cu puscultie de lemnu si nici cu fraseologi'a lui coconu Sarsaila, intru care nu afla simbare, nici demnitate ei cellu multu politica de cafenelle.

Dara cine este acea caricatura de tirannu ridiculu, care cutedia a trage la respundere pentru actiuni private pre unu metropolitu, pre Baritiu, Macelariu, Ratiu si pre uia miie alti barbati romani? Si cine si-arroga dreptulu de a dispune de pung'a mea si a me intrebă, unde mergu, séu de unde me intorcu? Cumu chiama pre acellu politiaiu, pre acellu detectivu, pre acellu spionu, care se lauda, că urmaresce toti pasii romaniloru transilvani?

Intre anii 1861. si 1865. am facutu patruspedice caletorie in caus'a nostra nationala si nici chiaru politiaii statului nu m'au intrebatu, unde totu alergu in susu si in diosu. De trei anni incoce pre fia-care annu absente-diu câte patru lune din patri'a mea. Pre cine dore capulu de mersulu si venitulu meu? La ce amu ajunsu noi, că se finu spionati chiaru si in familieele nostre, nu de maghiari, nici de nemti, ci de romani? (Déca sunt romani.)

In a. 1872 de la Ianuariu pana in 17. Juniu steteramu mai multi barbati de opiniuni identice in comunicatiune continua, atâtu epistolaria, câtu si personale.

Voiamu se cunoscemu pre acellu-a, care ar' cutediá sè pretinda comunicarea consultatiuniloru nostre private. Le-amu comunicatu si le comunicamu a celorua, cari merita stim'a si increderea nostra, era mai departe nu. — Pentru-că se castigi increderea cui-va cu cestiuni nationali, nici-decumu nu este de ajunsu, că se fia cine-va romanu nascutu, ci se mai ceru inca si alte calitati, că conditiuni essentiali. Nu noi o dicemu acest'a, ci esperinti'a ne impune

cu taría acelle conditiuni si mesure apertorie. Dara gratia geniului national protectoriu, sunt multi acei-a, cari au si dau reciproca incredere.

(Va urmá.)

Romanii din Transilvania.

Sub acestu titlu apparu in „Kelet“ éra dupa acestu-a retiparitu si in fasciora separata unu articlu de Dl. Vasiliu Vaida secret. guber. in pensiune, — că respunsu la unu altu articlu apparutu totu in acellu diariu. Articulu Dlui Vaida are indoita valoare, pentru că dea decâte ori scrie ce-va, o face cu temeiu si scrierea dsalle redunda de argumente ce nu se potu resturná de către unguri, éra de alta parte pentru-că dea unulu fiindu d'entre cei mai buni romani, este tytodata forte moderatu facia cu ungurii, cari d'in asta cauza lu si asculta.

Neci unu romanu ultraistu, precum nemesu ungurii pre cea mai mare parte a Rloru, n'a potutu cá sè arrete mai bine si mai detaiatu, cauzele nemultamirei Rloru, precum le insira Dl. Vaid'a, care spune totodata cum amar'a experientia de multi anni i-au nemicitu un'a câte una tote illusiunile ce le avusse despre sentiulu de dreptate si ecuitate precum si despre intelleptiunea politica a Unguriloru. Noi reproducemu acestu articlu memorabile.

„Publicandu-se in unulu din celli mai prossimi numeri ai „Gazetei Transilvaniei“ propunerea mea amintita si in diariulu „Kelet“ — care am facutu-o in adunarea comitetului comitatense din Clusiu, că opiniunile separate si propunerile remase in minoritate sè nu se treca cu tacerea dupa usulu vetematoriu de pana acum, ci seau sè se improcolaze in procesele verbali séu sè se acuda la aceste, că astfelu sè se informeze si ministeriulu despre elle; se facu totu odata amintire si despre tinent'a membriloru romani ai comitatului comit. Clusianu, între cari si despre modest'a-mi persona. In numerulu 27 a diariulu „Kelet“ in rubric'a revista diariiloru romane, cine-va reproducandu in estrassu articulu amintitu, cu privire la mine si-făce urmatoriale observatiuni: ne miramu, cum de Vasiliu Vaida de Soosmezó se considera din partea romaniloru ultraisti in tempulu de acum, că conducatoriu; acellu Ladislau Vaida, care de ni adducemu bine aminte in an. 1848 cu atât'a insufletire declamă: „Hazádnak rendületlenül“; acellu-a, care uniculu dintre reprezentantii romani si sassii in dieta de la Sabiu in an. 1863—5 a vorbitu in limb'a magiara, lui atâtu de placuta, in cestiunea resedentiei tribunalului supremu. Nu pricepem deci cum de dlu Ladislau Vaida deveni intru-atâta incontentu, încátu chiaru si „Gazett'a“ sè uita la ellu cu mandria, că si la conducatoriulu poporului romanu?“

Cu deplina onore te rogu dle Redactoru,

invetiatu acceptá bolnavii, — cari nu veniau, nu dora că bolnavi n'ar fi fostu, dara pentru că altii mai norocosi lu luasse pre dinainte.

Ei se sfatuiră sè venia in tierra cea multu laudata a Moldovei, sperandu că acolo se voru inavutli cu usiorintia. — Ei mersera deci cum potura, incetulu cu incetulu, si mai callari, si mai pre josu, si mai in carrutia, că omenii subtiri in pung'a, că-ci pre atunci nu se visá inca de drumu de ferru, si ast-felu ajuns-ura dupa lungu drumu si ostendé la hotarului tierrei.

Érá tomn'a pre candu, verb'a aceea, economii si-numera bobocii, éra rondunellele si-cauta de drumu. Nu departe de hotaru se vedea unu satuleanu innecatu in fumulu ce essia de prin ursoce (hornuri) semnu că pretodindene ferbeau ollele la focu, că-ci érá in spre sera, pre candu omenii se pregatescu de alle mancarii si odihnei. Calletori intrara in cea d'antâtu casa ce li se infacisá, unde locuia Nitia Blehanu. — Nitia i primí dupa obiceiú cu inim'a deschisa si fără se-i intrebó cine sunt si de unde veniu. Femea lui priveghia ollele la focu, si cincii copii ingiurulu ei, harjonindu-se intru disii, trageau din vreme in vreme cu ochii la strachinele de pre masa.

că se dai locu in pretiuitulu dtale diariu urmatorie, cuante desloctore, cu cari me simtiu quasi provocatu a responde la cestiunea susu amentita. Eu nu voiescu a-i imputá stimatului auctoru a acestui articlu, pentru că dora m'ar suspitiona inaintea conationalileru miei romani amintindu principiile molle din 48 si aceea că eu me servescu de limb'a magiara in vorbire, ci mai credu că fiindu-i necunoscutu relatiunile, mirandu-se presuppune cum că eu m'am chimbatu. — Astfelu intiellegundu acesta cestiune nu o consideru de una cestiune privata, ci de o cestiune de interessu comunu — pentru că dieu multi sunt si altii cari nutrieau sperantie frumose că între poporulu romanu si magiaru va prinde radecine fratietatea, inse insiellandu-se li sau chimbatu si principiile si ideele ce le aveau si asia o afiu destullu de ponderosa, că nu numai fugitivu ci de amenuntulu sè-i respundu, in care deca voiu aminti pentruce nu sunt contentu intru tote credu că se va intiellege si aceea pentruce nu sunt preste totu romanii indestulliti?

Cumca chiaru in 48 am dechiamatu „Hazádnak rendeletlenül“ dupa unu tempu asia indelungatu nu-mi potiu adduce aminte, dar' cu placere concendu că aceea am facut'o ba inca tecunoscu că nu numai acest'a frumosa possia am declamatu-o in care appare si unu mare barbatu allu natiunei nostre, ci si asta-di cu cea mai mare delectare cetescu opere lui: Bezényi, Kölessey, Bajza, Petöfi, Garay si altoru scriitori magiari; — si precum stimezu, — ideele sublime si nobile către jubirea de patria si natiune cari se cuprindu in aceste poesie asiá totu deaun'a me buccuru decâte ori vedu, că fiii si ficelle natiunei magiare profeszeza — aceste principie către patria si către propri'a loru natiune—ne persecutandu pre fratii de de alte natiuni, candu si dinsi se folosescu de atari principie.

Ce e nobilu, frumossu si sublimu, nu numai atunci lu stimezu candu de afla între productele literaturai romane, ci in literatur'a ori si carei natiuni; si deca partea aceea a canteoului „Fóti dal“ cá fiacare omu sè fia omu si unguru, neceadata nu am declamatu-o cu placere, — pentru ce sè nu potiu si asta-di rostí unele versuri d'in „Szózat“ cu deplina in sufletire? Nu e ore patri'a communa pentru noi? Nu e dreptu ore că atâtu pentru noi câtu si pentru vostra in lumea cea mare nu assiste altu locu decátu acestu-a, unde persecutandu-ne seu favorindu-ne ursit'a suntemu detori a mori si a trai? Si precum dvostra rostiti: „Hazádnak rendületlenül légy hive oh magyar“ ore noi nu potemu díce: „patriei talle constantu fii credintiosu o romane!“

Afirmatiunea ace'a a dlui corresponsdinte, că eu in diet'a de la Sabiu cu occasiunea discussiuniloru a sup'r'a locului de resiedintia a tribunalului supremu am vorbitu in limb'a magiara, o recunoscu si eu, ba inca marturisescu, că in decursulu intregui

Mes'a assediata in mediulocu odăii, érá josa pre trei peciore si pre dinsa fumegá o gogemite mamaliga mai mare de cátu palari'a astronomului, inongiurata de trei strachine: una cu slanina, alt'a cu vérdia si a trei-a cu ardeiu. — Femea assiediá apoi pre mesa oll'a de la focu in care pregatise unu minunatu borsiu cu fasole amestecatu cu cepa, a carui aburi imbetau mirosulu nerabdatoriloru copii.

— Postimtu la mesa! disse Nitia strainiloru ce staeau la o parte privindu cu curiositate prandiulu tierranescu.

Astronomulu facu o miscare pentru a se apropiá de mesa, dar' doctorulu l'opri de pol'a surtucului in locu.

— Fórté multiamimu! respunse acestu-a; suntemu satui, chiaru adineorea am mancatu.

Romanulu nici-o-data nu respinge strainulu de la mes'a lui, dara nici are obiceiulu sè-lu poftesca de doue ori. Ast-felu Nitia, fără a-i indemná mai multu, se puse cu famili'a lui tota impregiurulu mesei, si catu ai bate in palme mamalig'a se facu neveduta si impreuna cu dinsa borsiu, slanin'a si cel-le-alte; érá doctorulu se uitá la dinsi cu ochii plinj de mirare si se afiá intr'o mare nelinisce.

aceloi adunari am vorbitu mai multu ungueresce decátu romanescce, ceea ce o facu si asta-di in adunarele comitatense vorbindu mai desu in limb'a magiara, decátu in limb'a mea materna.

Acest'a este unu defectu allu mieu atâtu de cunoscutu, încátu si romanii cu tot'a anim'a mi-l'au recunocutu, pentruca dora pre bine sciu, că de candu sum romanu, tocm'a asiá iubescu mam'a nostra, natiunea, că ori si care altulu d'entre noi; deca asfu sci că dreptulu concessu prin lege relativu la usulu limbei nostre ar' fi periclitatu — fiindu-că eu nu me folosescu de binoficiele lui — de securu, că totu de a un'a numai romanescce asiú vorbí, pentruca asiá credu că sunteti convinsi, că de cum-va legea cu forti'a ne ar sili a vorbi ungueresce atunci — a fara de unele cestiuni de unu interessu comunu forte momentose — mai bine asiú tacé incontinuu, decátu se vorbesu ungueresce éra nu romanescce. Dar' credu, că stim. d. corresponsdinte de securu nu a amintitu apelulu si limb'a magiara in forma de condemnaré, ci că unu documentu mai cu efectu a mirarei aalle, că cum m'am potutu eu schimbá asiá, — încátu de odatá intru atât'a sè fiu ne indestullitu? — la acest'a i-respondu: eu nu am devenitu de odata ne indestullitu, — ci successivu in decursulu tempului, dupa cum am veditu că din di in di sum totu mai seracu cu câte o sperantia frumosa, ba inca am fostu nevoitu a observá atari fapts, cari nu au servitu spre consolidarea infratirei între romanii si unguri ei mai multu spre nimicirea acelleia, credu, că nu poftesce sè descoperiu eu tote plansorile si neindestullirile d'in tierra, cu cari suntu pline si diariile magiare, ci mai cu sema numai intru a romaniloru, si in specia a acelloru din comitatulu Clusiuului, de unde mi-s'au facutu reflexiunile. Eu nu am portatu registru publicu despre gravamene, pentru aceea amintescu aici numai acelle, casi mi-veniú in minte, dorindu singuru aceea, că ce am scrissu mai la valle sè se cumpenasca cu cumpen'a apretiarei moderate bine voiitorie: nu incepu cu an. 1848 care imparte este salutaru si gloriosu, dar' si de osuvenire de doliu; tacu despre aceea câtu me insufletisse atunci trinitatea; „libertate, egalitate, fratietate,“ eu nu me indoiamu atunci că aceste vorbe se voru realisá si credeamu că pre venitoriu va esiste unu pactu fratiescu între natiunea romana si magiara, dar' cu dorere am veditu in loculu acestui-a lupt'a fratiesca de sange si câtu de necagitu am fostu candu am veditu că punctatiunile de pace se amana asiá de parte — pre dillele de la Segedinu — cari prestate la timpulu loru ar fi addussu nesce rezultate cu totulu altele.

Cu tacere trecu preste cei 17 anni urmatori si incepu numai cu an. 1865, candu diet'a din Clusiu nu si-au resolvitu misiunea, dupa cum noi doriamu. Eu eugétamu că devis'a acellei diete este impaciunea adev-

— Ei vedi? siopti ellu astronomu lui la ureche, toti au sè mora la nopte,

„Cum se pote!...“

— Ti-juru pre diplom'a mea de doctoru.

— Ei s'au indopatu cu atâtea mancarii grele si nemistitorie, in cátu pung'a stomacului loru, inflandu-se preste mesura, are sè produca seu o „paralisi'a“ a creieriloru complicata cu „intoxicatiune“ de sange, séu o „hypertrophia“ a inimei; si un'a si alt'a sunt bole grabnice si fara leacu.

Asiá trebus sè fie, negressitu... d-ta esci doctoru si le scii acestea, — respunse astronomulu plecandu-si capulu.

— Asculta-me, urma doctorulu; sè nu cum-va sè ne culcámu cu dinsi in odaia in asta nopte, că-ci mane deminetia o sè fimu invinovatiti cá i amu otravitu.

„Bine disci.“

Niti'a dupa ce mantul de o petatu, sisterse mustatiele si si-aprinse pip'a, cu aerulu multiamitu a omului cá si-a indestullatu pof't'a mancarii.

— Nevasta, disse ellu, pregatesce asternutu pentru musafiri (ospeti); d-loru sunt ostentiti si voru voi sè se odihnesca.

„Fórté multiamimu!“ respunse din nou doctorulu. Noi ne vomu culcá afara pre prisp'a, că-ci suntemu siliti sè plecámu de

FOISIOR'A.

Astronomulu si Doctorulu *)

ANECDOTA POPULARA

Vostea despre tierr'a Moldovei mersesse odinora departe pana in tierrele de la apusu. Se dicea cum ca granele rodescu in pamentulu ei atatu de multu, in catu omenii nu dovedescu sè le stringa in giredi; că vinulu din promontorie curge perae, in cátu omenii ne mai aveudu ce face cu ellu, l'uita cu annii in pivnitie pana ce putrediescu dogele si cercurile batiloru si remane viñulu in camasi'a lui; că omenii sunt blagii si primitori, nesciindu ce-i cumpen'a si mesur'a in alle traului, si că la mes'a fia-carui-a este totudeaun'a locu pentru diece.

„Acolo e de noi!“ disse unu astronomu către unu doctoru dintr'unu ore-care tergu departatu de la apusu.

Astronomulu, de si omu invetiatu, se uitá de multu timpu la ceriu, inse ceriulu inderetnicu nu-i tramitea manna cá in vremea lui Moise; érá doctorulu omu nu mai pucinu

*) „Convorbiri literarie“

rata a continuității de dreptu cu privire la actele intemperate indecursului celor 17 ani; și am mersu în dieta, cu acea speranță, că de-si nu toti membrii a acelei adunari dar' cellu pucina majoritatea va fi de aceasta opiniune și de acestu principiu. Din astfelu de punctu de vedere, am crediutu că se va practiză revisiunea art. I. de lege din 1848, și prin contribuirea acestui-a pentru mulțumirea națiunii noastre se voru statorî aici condițiunile. — nu a trecut o di că se nu facu tote esperimentele possibile pentru negociare și pertractare dar' dorere speranți'a mea fii în darnu; pentr-că majoritatea dieței au aflatu ilegalu, că se se demitta la o desbatero speciala a acestui-art. de lege, după ce l'au acceptatu prin o simpla cetire, deca majoritatea fii facia în dieta, a trebuitu se se demitta la o pertractare mai infocota, cu atătu mai vertosu, pentru-că o astfelu de complanare pacinica nu ar' fi avutu a se lup-tă cu mari obstacule neinvigibile, și că in-voirea și impacarea se se intemple ar' fi fostu forte de doritu în interesulu ambeloru națiuni.

Marturisescu profacia și sinceru, că pre mine m'a descuragiatu forte tare acea impre-giurare, ca o astfelu de ocasiune bineve-nita nu s'a folositu că aceste doue națiuni se stringa man'a drepta fratiesca la olalta. — Cumca o atare procedura a dieței de la Clu-siu a neliniscitu animele totoruru romanilor, este asiă de dreptu, precum este drep-tu aceea că eu căti-va anni mai tardiu a so-situ și publicarea celor doua rescripte reg-— acaroru publicarea eu nu am potut' o se-o impedi cu scrișsoarea mea tramisa sa comis-ariului reg. de atunci contelo Péchi — cari cu deosebire a supr'a romanilor din Tran-silvani'a au essercitatu o consternare și de-scuragiare mare, încătu adeca prin acele art. din 63—4 despre religiune și natiune, cari erau de unu cuprinsu forte innocente, fora effecta și rezultatu s'au dechieratu de fapte fora că se li-se fi datu seu promisiu în lo-culu acestoru-a ori și ce alta garantia.

Spre pucina mangaiare ar fi potutu servi articolu de lege despre nationalitate, dara si acest'a numai acolo, unde e vorb'a de limb'a magiara — acolo se dispune im-perativu era unde este vorb'a despre celle-lalte limbe usulu acestoru-a este numai fa-cultativu (permisivu.) a fara d' acest'a cuventulu intercalatu în lege: „a lehtësé-gig“ nu documenteaza alt'a decâtu că pune-rea în prassa a acestei legi cu privire la usulu limbelor de alta nationalitate pre-cătu se pote se se incungiuire și delatur; prin legile mai recente inse — precum spre esemplu prin legile despre notariatele pu-blice usulu limbei nostre se restringe la unu terrenu totu mai angustu inca și în af-facerile de natura cu totulu privata, în cari persoanele interessate, facundu-se docu-mentele în testulu originalu ungurescu, din nepriceperea acestui-a sufferu daune forte mari; cea mai trista impregiurare este acea, că precandu legea despre nationalitate în teo-

ria se sustione pre chartia, pre atunci în in modu fictitiu în casuri numai forte rari se practizeza decâtu officiali; era deca vre unu officialu romanu seu notariu comunale se folosese de limba romana materna, acell'a nu numai că e despreiuitu ci are a sup-portă și acceptă celle mai seriose și triste urmari. (Va urmă.)

B.-pest'a, 1 Martiu 1875.

Tractari vulnera nostra timent.

Superioritatea sem. ung. cath. de B. pest'a — după ce în unu modu atătu de injustu, sterse societatea lit. bas. renascunda a teo-logiloru romani — satisfacuta în dorinti'a sa triumfatoria voliesce în ori ce modu a da uitarei acea procedura strigatoria la ceriu, voiesce a oserbă ori ce mediocru că teolo-gii se uite odata de Societatea lit. romana. E inse imposibile pentru ori ce romanu uitarea de acea ce e dreptu i compete și i condiționeza viet'a spirituala. Mai marii Seminarului ung. voru respunde prin tacere justeloru pretensiuni ulterioare a teologiloru romani în privinti'a Societății? Se pote, căci nu li va fi greu ori ce medilocu, numai că se scape de societatea lit. bes. romana. Teologii rom. voru arretă publice dreptulu lor; ei (domnii) voru tacé, se voru ascunde de dreptate? Nu voru pune capetu odata la atătu indignare, prin concessiunea recon-struierii societății rom? Voru sufferi se-i mai ardia adevverulu și dreptatea înaintea lumii? Se voru pitulă în faci'a dreptății după cumu pretindeau se faca aceea teologii romani în faci'a nedreptății? Intiellegu acu-mu acea că ei infaci'a dreptății se se pitu-lesca, se fuga că noptea de radiale aurerei, căci adevverulu și dreptatea puse în faci'a lumii totudeuna va strigă contrariiloru se-i „obmutesca.“ — Lumea nepartiala cunosce just'a cerere a teologiloru romani, superio-ritatea ung. inca trebue se o cunosca — de-si nu vre a se arretă — lumea li cuno-sce dreptulu, superioritatea inca trebue se li-lu recunosca; și daca prelanga tote acestea nu va a satisfice cererei juste, dreptului, va trebui se taca tacerea pescelui în faci'a adevverului constatu, ce atătu i appesa ume-rii. — Dreptulu e bunu și santu. Nu e deci de mirare: că acei-a cari pretindu a fi mar-tirii dreptății, propagatorii principiiloru drep-tății și santieniei dreptulu și adevverulu dealmentrea cunoscutu de dinsi se se ne-suesca în ori ce tipu a-lu suffocă.?! Socie-tatea lit. bas. rom. e unu ce dreptu și santu, atare o face scopulu ce i lu despisera teologii romani. — Ce oră se faca în acea societate decâtu se se deprindia în prodarea invetia-tureloru divine? Cu tote acestea Superiori-tatea ung. nu pregetă de a-si intinde ma-n'a... destructoria asupr'a ei. — Si din ce cauza? Credii că nu li e scopulu impedea-rea directa în invetiarea credintiosiloru căci indirecte aceea o facu. — Caus'a dara e: că acea Societate aveă atributul „romana“. — Ecce acei-a ce striga în lume „primo sis

christianus“ cumu oserba ei în prassa ceea ce spunu în teoria. — Din urra cătra numele „romanu“ facu se suffere una cauza santa. — Nu se da romaniloru societate rom. li-se arreta cea magiara dicundu-li-se: ecce so-cietatea magiara, care singura va essiste în acestu Seminaru fiindu că e magiara — carea singura conduce la limanulu fericirei magiarismului, intrati în dinsa! O egalitate, o dreptate!! Cui si în ce limba au se predice teologii romani ddiesc'a invetiatura? Au nu e necessariu că unu preutu se possedia cătu de bine limb'a acelor-a pre cari vre se-i in-vetia? Cu ce effectu va predica în o limba acarei proprietati nu le cunosce? Convin-ge-se voru credintiosii prin unu limbagiu cor-ruptu și neintiellesu? În una atare pusetiune sunt arruncati teologii romani donegandu li-se societatea rom. Ecce ce pedecă mare pune Inspectoratul seminarului ung. instituti-unei crăstinesci, pre carea de almentrea se vede „a o dori cătu de perfecta.“ Si acesta din ce cauza? Cin cauza puru nationala. Cumu mai oserba disa St. Paulu c. Rom. I, 10 12. „Nou enim est distinctio Judaei et Graeci; nam idem Dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum.“ — Tota lumea pote vedé că ce tienu domnii preuti mai marii seminarului ung. mai pre susu de tote; ma-giarismulu, magiarisarea, *) și spre acestu scopu nu se sfiescu a se servi de medi locu chiaru comunicarea ce o avemu în celle sante. Acumu se vede scopulu adducerei teologiloru romani de la Vienn'a în Sem. de B.-pest'a. — Voru a-i lipsi de ori ce institutiune rome-nesca, a li implé capetele de „magiarismi“, a-li impune amorea limbei magiara, a-i lipsi de tota ocasiunea de a-si invetiă și iubi lim-b'a ce li a datu-o Ddiu si li impune na-tur'a se o invetie. — Voiescu a-si formă din theologu romanu dati pre man'a lor, o sentinela propagatoria de ideile unguresci, ce le voru fi sbeutu în tempu de 4 anni. Ajunge-si voru scopulu? „Nem oda Buda“. Folosi-voru magiarismulu prin una atare procedura? I assecurezu de contra-riulu. Eu credii firmu că precumu în ge-nere tendentiele de magiarisare sunt nesce illusiuni smintite, cu atătu mai vertosu ten-dentiele popiloru ung. catholici sunt nu nu-mai smintite ei și ridicule. Nu se facu chiaru de risu, candu cu santieni'a pre buze, voiescu a-si astupă, sub vestmentulu de almentrea onorabilu, pornirile tendentiose acaroru unghi se vedu? Nu se compromitu înaintea lumii și mai cu sema înaintea alumniloru romani, caroru-a în locu de es-semble bune li dau prin una atare fapta scandalu? Ajunge-si voru scopulu? Nu, căci e veditu. „Hic niger est; hunc tu romane caveto.“ Hor. — Voru ajunge la un'a, ce cu

*) Dlu rectore seminariale oprindu in-trarea „Romanului“ în Seminaru disse teologi-loru — cumu am auditu — nu voiu permite se cetiti foi de acelle cari alimenteaza și es-cita sentimentulu nationalu. Ipsissima verb'a.

spune-mi me rogu, totu de a un'a ospetezi d-ta mancări de acelle ce amu veditu eri pre mesa?

— Totu deaun'a, căci nu avemu de alte.

„Si n'ai fostu bolnavu nici odata?”

— Bada; odata mi-adducu aminte că mi-amu resucitu unu petioru venindu cu carrulu de la padure; inse mosiu Trohiu mi l-a trassu la rota si mi l'a indreptatu. Alta data m'a dorutu o masseă pre care mi-a scoss'o ferrarululu din satu cu clestele. Apoi mai am câte odata vetematura, scii vetematur'a care o are totu omulu, dara aceea nu e bola la noi.

Doftori de la spitaria (apoteca, farma-ciau) ai luatui nici-odata?

— Spitaria!... se me feresca Dom-nediou! Dora nu mi s'au urritu cu dillele. Spitari'a mea e cuptorulu. Candu m'appuca vetematur'a, beu unu paharu de achii si me culcu pre cuptoru, si după ce me incal-diescu bine pre o parte, apoi me intorcu de me incaldiescu pre cealalta parte, si adou'a di domineti'a me scolu sanetosu ca d'antăiu.

„Ciudatu!“ disse doftorulu cu unu seru meditatoriu.

derere o reamintescu: teologii romani nea-venu societate lit. bes. rom. nu-si voru poté insusi bine limb'a materna, în care au se predice invetiatur'a salvatorului lui.

Teologii romani inse, punendu-si înainte regula „Tempus faciendi Domine, dissipa-verunt legem tuam“ nu voru incetă de a fo-losi mediloccele necessaria (hic murus ahae-neus esto) intru departarea pedecii ce li-se puse în studiarea limbei lor. Dreptulu si egalitatea o voru pretinde. *Scola magiara essiste în seminaru, cu acellu dreptu trebue se essista și cea romana.* Insu-si Inspectoratul seminarului vedea, că nu eră mai bine a se oserbă stricto principale evangeliice cari ne invetia egalitatea?!

Ce resteza domniloru preuti mai mari-loru seminarului ung. de Budapest'a, ca se intorne lucrulu spre bine si se dee doveda că au intentiuni bune facia de teologii ro-mani? Un'a numai se dee teologiloru ro-mani: concessiunea spre reconstruiera socie-tății nimicite; sa prin acest'a:

a) Se impedece reulu resultante din nescienti'a limbei de predicare: periclitarea salutii atătoru credintiosi instituendi.

b) Se sterga scandalulu ce l'au datu do-cumentandu: că nu numai predica invetia-tur'a evangeliica ci o si oserba, și că la nece unu casu nu li s'ar poté applică judecat'a precătu de severa pre atătu de drepta a S scripture. Mat. 23. 25, 27. — Vae vobis... quia mundatis quae de foris est calicis et paropsidis: intus autem... quia similes estis sepulchris dealbatis quae aforis parent homi-nibus spaciota: intus vero...

c) Se faca destullu Illustriloru capi ai diecesseloru romane, cari voiescu a li-se da preuti apti de a predică evangeli'a si din sem. ung. cath.

Adduca-si aminte în fine domnii preuti mai marii Seminarului de Budapest'a de disa St. Paulu. Cor. II. 6. 3.

Nemini dantes ullam offensionem ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in om-nibus exhibeamus nos sicut Dei ministros... in charitate non ficta in verbo veritatis.

„Cunctato.“

Satumariu, lun'a fauru 1875.

Domnule Redactore! Convinsu de ade-verulu cuprinsu în art. dlui d. d'în Vienn'a publicatu în nrulu 1—2 annului cur. si ve-diendu aplicabilitatea acellu adevveru loco primo aici în comit. Satumariului: vinu si eu în pucine sire a accentuă acelle disse în acellu articlu, si a le mai improspetă în me-mori'a celorlu ce li compete.

Intru adevveru, că din seclulu XV. de-candu peste orizontele intunereului au ince-putu a lucii și căte-va radie luminatorie alle sciintiei, și rezultatele practice alle acesteia-le-a observatu omenimea, luandu parte la desvoltarea acestoru-a poporale libere, prin activitatea loru energica, numai de atunci potemu dice că cultur'a și civilizatiunea si-a inceputu sbotulu loru rapede.

Apoi astronomulu apropiandu-se de Nitia l' întrebă la rondulu lui:

Ia spune-mi me rogu, de unde ai sciutu că o se se strice vremea asta nopte?

„Ecce vorba“!... Ori si cine hransce unu porcu în poeata trebue s'o scie acest'a.

— Ce felu?

„Apoi da“!... La noi e cunoscutu că mascurululu candu vine de la campu cu unu paiu în gura, vremea o se se schimbe în furtuna. Acest'a o scimu din buni strabuni și nici-odata nu ne am insiellatu.

— Ciudatu!... adausse astronomulu.

Apoi după ce se cugetă catu-va timpu se intorse cătra tovarasiulu seu si-i disse:

— Frate! scii ce?... Se nu mergemu mai departe se ne perdemu vremea. Intr'o tier-ra unde cuptorulu tiene locu de spitaria si mascurii de astronomi, n'avemu noi ce caută.

„Ai dreptate, respunse cellalaltu.

Ast-felu invetiatiu calletori cari venis-sera de departe spre a se inavuti în Mol-dov'a, se intorsera de la hotaru.

N. Ganea.

cu nopte si nu voiu se ve stricămu som-nulu la pornirea nostra.

— Nu ve sfatuescu se ve culcati afara, bagă, de sema Nitia. Am semne că la nopte o se vremuesca o se fia furtuna cu ploia si ninsore.

„Audi?“ disse doctorulu cătra astro-nomu.

— Ba că chiaru? Eu n'am se sciu de va fi vreme buna seu rea... Dora au trecut „equinoctiele“ tomnei si potemu dice că sun-tomu în callea „orbitei“ aproape de „peri-helie“, ast-felu că după „paralax'a“ soarelui, nu se pote că în asta sera se fie vreme rea.

„Asiă trebue se fia, negressitu. Domn'i'a ta esci astronomu si le scii aceste, respunse doftorulu plecandu-si capulu la rondulu seu.

Ei se culcarara deci afara. Vremea eră buna de cu sera; stellele scilpiau numerate pre ceru, dara intr'unu tardiu pre la cantatu-lu cocosiulu se sterni de o data unu ventu din crivetiulu captusitu cu lapovitia, în cătu invetiatiu calletori se tredira din somnu de-garati ca vai de ei — În desiertu se inve-liau ei cu mantallele prin care ploea strabateă dreptu dragulu, în desiertu se adapo-stiau sub străsina, în dosulu casei, după poea-

ta, ventulu i envelufă din tote părțile si-a ardeă la inima.

— Sè batemu la usia se ne deschidia, căci o se perimu afara, disse astronomulu.

„Dara cine draculu ni va dechide, respunse doftorulu, nu scii că ei sunt morti în nauntru?”

„Ai dreptate, nu cugetasemu la acest'a.

Dara ecce că unu sgomotu neacceptatu se aude în nauntrulu casei; usi'a scartia în tfitine, se deschide, si Nitia în camasia, cu capulu golu, si descultiu se infacisioza strai-niloru cari se uitau la dinsulu ca la „bata-lu crucea.“

— Intrati în casa, disse ellu, nu vi-am spusu că o se vremuesca? de ce nu m'ati ascultatu?

„Se vede că bol'a în ca n'a facutu „crisa“ cugetă în sine doftorulu.

Ei intrara în nauntru, se incaldira, ador-mira si a dou'a di descoptandu-se, vediuera cu mirare pre toti buni sanetosii; femea pregatiă mancarea la focu, coopii sburdau voioși prin casa, era Nitia siedeă liniscitu pre lavitia cu pip'a întredinti.

— Bnna domineti'a! disse ellu; asiă-e că totu e mai bine în casa de cătu afara?

Asiă este, respunse doftorulu, dara ia

Dar dorere, că-oi dăca cautăm la noi romanii, și mai alesu la cei din comitatulu Satumariului — propter quorum auctoritatem amu luatū penn'a in mana — vedemu, că nu suntemu, nu numai in secolulu XV., dar neci aproape de dinsulu.

De si unu Galilei, Newton și Kepler au potutu frange catenele impossi-ilității, lassandu omenimei pentru efepuire numai conditiunea secundaria: energi'a, totu-si pentru noi romanii din comit. Satumariului inca nu e de ajunsu, că-oi asiă suntemu de seraci și calici, încât: acceptăm nu numai sē capetăm puiulu friptu, dar' inca sē ni-lu bage ore-va si in gura, si atunci inca nu sciu ore mancă — lu vomu seu ba?!

Trebuie sē vorbescu adeverulu, ca-ci fapte contrarie nu pot arretā!

Avemu in comitatulu nostru intelligntia romana frumosa la numeru, atātu prenti cātu si seculari, dar' ce sē faci?! că-oi indifferentismulu, interesele private, fric'a, ma'si reutatea, intru atāt'a s'a incuibatu in animele loru, si le-a petrificatu, încātu de multe-ori nu numai sē accusa unulu pre altulu, dar inca si-vinde si omeni'a nationale, numai sē dobandesca grati'a celloru ce o impartiescu, pare că moralmente sunt asemene omeniloru din pustiele unde inca n'a strabatutu omu civilisatu.

Romanii din cottulu Satumariului sunt dedati de secole a fi numai instrumentulu si cod'a straimului reutatosu, si nu vedu a fi sositu tempulu nici pana asta-di că odata emancipandu-se din positiunea acēt'a atātu de deositoria si compromittoria, sē începă a ambli pre pitorele proprie.

Preutimea, — onore celloru 3—4 exceptiuni — care sē tiene de cellu mai qualificatu si avutu cleru romanescu, parte pentru lassitatea in care a cadintu din nebagarea lui de sēma, parte din frica: tace, parte ăra dandu-se in castrele contrarie, pentru că sē-lu batjocuresca impartitoriulu gratieloru cu unu ossu ce nu-lu mai pote rode neci ellu: vinde tote interesele nationale, ma sē estinde inca pana unde nu-i compete; de o parte nu masu mirā, pentru că cei 3—4 excepti lucrandu cu tota energi'a la edificiuulu nationale, au fostu doboriti josu. Aristocrati'a magiara, — care e la potere — resculă poporulu romanescu 'asupr'a preutiloru sei, cari sē devotara pentru binele poporului romanescu, acei preuti furā persecutati, batuti cu petre, si numai oă nu s'au restignitu acesti luptatori nazionali au fostu denunciati guvernoloru diecesane competente de la cari preutimea cu totu dreptulu pote acceptā sprignirea morale nu numai in cele basericesci, oi si in cele nationale, dar cu atātu e mai mare dorerea, că-oi aceste guverne diecesane n'au vedintu, seau au inchisu ochii si n'au voitū a vede caus'a turburailoru pentru că dora au avutu si ei interese private seau aspiratiuni, si dora chiaru prin lassitatea de-a nu pnne capetu acestoru turburări, oi a li dā terrenu liberu: au voitū a sē recomandā locuriloru mai inalte; seau dora unulu seu altu dintre membrii guvernoloru diecesane a avutu ce-va urra personale — precum sē aude — contra' unuia-a seau altui-a dintre preutii denunciati si a voitū cu ocasiunea binevenita a-si resbunā?! aceea inca o-asii crede, că-oi dăca sē potū face indifferenti la o causa publica, cu atātu mai vertosu voru fi mai indifferenti si setosi de resbunare in cause private. Bine dici Dle d. din Vienna că unu Galilei, Newton și Kepler au spartu boltele impossiilității, si-a lassatu omenimei numai energi'a, dar' dorere, că-oi la noi in cottulu Satumariului a cauta energia solidaritate: aru fi absurditate. S'a incercatu inse nu de multu a se face unu picu de solidaritate, si pentru a sē arreta si fapte, s'a storsu unu picu de energia, dar' acesta au fostu numai visu, că-oi indifferentii si fricosii, nu sciu d'in reutate, ori impinsi de impartitori gratieloru s'au retrassu de la activitate, ba au inceputu a vorbi: că initiatorii solidarității si a faptelor, venedia glorificare, nemorire si eternizare. Sē vede dar, că possibilitate este dar suntemu „ticalosi Marieata“!

Candu vinu că sē me intoreu si sē amintescu ce-va si de secularii romani, mi sē redica perulu in verfulu capului si-mi vine a esclamá „periroa ta din tine Israile.“ Asia este. Secularii romani din comitatulu Satumariului de si mai pucini la numeru

facia de preutime, dar acesti-a fiindu mai politici, — precum sē numescu ei — nu numai că vendu interesselle nationale, dar inca unii si pre sine insi-si se vendu, si sē facu instrumentele aristocratiei magiare d'aici, pentru a-i ajutā pre acestia in agitările poporului romanu nesciutu si nepreveditoriu in contra' preutiloru loru, si nu numa in afacerile politice, ci si cele private, porta larv'a fatiarnicie; intre romani, sunt romani numai sē pota cunosce pre omenii sinceri si intentiunile acelloru-a, că asiă cātu mai fideli sē se pota arretā inaintea aristocratiei magiare, de unde accepta mare parte si dintre advocatii romani officie pre la tribunale si judecătoria; si numai pucini aflăm de acei-a pre cari mustrandu-i consciinti'a mai bine tacu si dormu, decātu sē faca rēu.

Unii advocati romani tineri, desbracandu-se de totu simtiulu nationale, prin politic'a loru pana acolo inca au ajunsu că insorandu-se si-ieu unguroice — precum se exprime poporulu: calvine de celle relle — de si de cătra parintii acestoru-a sunt incarcati cu celle mai urrite epitete precum: romanu puturos, necioplitu, copilu de popa prostu romanescu etc. de cari dinsi nu numai că nu sē indignedia, dar inca i-se pare omului, că numai cu ast-feliu de epitete decorati sē afla molcomiti si indestulliti; apoi sē se buccure poporulu romanu că-oi acestia i-va cresce copii, cari se voru interessā si voru lucrā in cansele si binele lui.

Nu potū inse că sē trecu cu vederea neci limb'a care atātu in conversatiune cātu ei in corespondintiele private, intre intelligentii seculari fara reci unu picu de sfiela si mustrare de cugetu e singura cea magiara.

Le-amu ammintitu aceste că unulu care de si n'amu invetiatu carte multa, si n'amu facutu politica multa numai pentru că vedu pericolulu ce ne amenintia, si me temu că ne va ajunga ăra de ce mi-e frica nu voi scapā

Unu satumarianu.

Sioncut'a-mare, Faurariu 1875.

Stimate Domnule Redactoru Voindu a-mi dā respunsulu referitoriu la ataculu apparutu in Nr. 3—4 „Fed.“ sub pseudonimulu „Curtiu“ ve rogu sē binevoiti a primī in colonele pretiuitulu diariu cellu redigetii, urmatoriele:

Dl. Curtiu, nationalistulu cellu mare (dupa a sa parere) sē se convinga, că, articulu publicatu de dinsulu, e basatu pre informatiuni sinistre, si mai virtosu pre invidia si urra personala, facia cu subscrisulu.

Nu mi-e scopulu a scrutā caus'a ce dede impulsu lui Curtiu spre publicarea unui asseminea articulu.

Nici voiescu decātu numai pertangentem a reflectā lui Argus din „Familia“ Nr. 3 a. c. Că-oi pote că i-arū veni ăra dorulu de a se vedē in mediuloculu „Mamaligariloru“ in Sioncuta-mare, că si in 1872.

Nu voiū, mai departe, prin calumniarea altoru-a, a-mi castigā merite, facia cu natiunea mea, — nici deonestandu familie, a me servi de espressioni grossolane, nu; pentru ca unele ca aceste, m'aru caracterizā intre companistii lui Curtiu; inse totu-si de cumuva la unele locuri a proposito, mi-asii descoperi simtiemintele sincere, insuflate de instinctulu, că nimene pote suferi calumniarea familiei sille; rogu pre onor. publ. cetitoriu, tote acestea, ale privi de unu *appendice* causei cestionate, ce me provocara in persona a adduce la cunoscenti'a publica, misteriele innascute in anim'a de slaba credintia a eroului necunoscutu Curtiu.

Ecce! essenti'a lucrului: In una adunare a oppidului Sioncuta-mare s'au decisu: infintiarea unei scole de fetitie rom. — pentru postulu de invetiatoressa s'au deschisu concursu, — inse ne insinuandu-se concurrente; nu cum-va, caus'a inceputa si inaintata cu unu zelu potrunsu de toti, sē se intrelasse disgustandu-se poporulu, de a-o imbracisā era-si; s'au tienutu alta adunare, unde fura amintire, că postulu de invetiatoressa in lips'a concurrentelorū, in modu *provisoriu*, sē se prefera veduvei submedicului Sandru Ignatu, pre langa acea Clausula inse: că pentru postulu de sub cestione in lun'a lui Iuliu, a. c. de nou sē se publice concursu, candu insinuandu-se concurrente pedagoge in loculu Invetiatoressa provisoriu primite-

sē se applice Pedagog'a cea mai apta, si demna de asseminea statiune. — Ast'a s'au facutu cu invoirea toturoru in adunarea ampla a oppidului, intre consultarile si combinarile participantiloru in genere — si singuru singurellu din acellu motivu — pentru-că lips'a instructiunei fetitiloru in lucrurile manuale economico-casnice si gradinarite — ajungandu la culme, au fostu neamanavera fora de a-i incredintia si propunerea altoru obiecte de invetiamentu.

Facandu conclusiune din aceste; mi-va concede Dnulu Curtiu, decum-va afirmarea dsalle culessa din ventu, ca dor'a; eu asii fi fostu propunetoriulu invetiatoressa provisorie, si că m'a sustienutu si directorele Teodoru Blag'a voiū dechiarā-o de calunioasa invidia a Dsalle si de o nesciintia grossa facia cu treburile scolare, — pentru-că, a tuncia — de aveā cātu de pucina cunoscentia a lucruriloru scolastice, scieā, si cine e directorele — o *beati simplices* — si eu nici cu unu cuvntu n'am datu semnu de recomandare, — ce vedindu lips'a neincungiu-rata, din incidentulu susu-scriasu, m'amu in-voitu la conclusulu multimei spre intarirea acestoru-a me provocu la decisiunea comitetului indussa in protocollu cu acea occasiune suscepitu; indrumandu-lu pre Dlu Curtiu la observarea decisiunei, de unde se va convinge, că lucrulu stā de totulu contrariu, facia cu assertiunile sille.

In asfelu de stare a lucrului, candu sum convinsu, că articulu publicatu e culessu numai de langa paratii scolei, si nu din celle pertractate in adunare, mi tienu de strinsa detorintia, atātu in numele meu, cātu si a adunarei intregu, a indrumā pe Dl. Curtiu, ca in assemenea casuri pana nu se va convinge despre starea si adeverulu lucrului, sē se abtiena a passī in publicitate, că-oi dupa modest'a mi opiniune nu si-va castigā lauri, ci compromisiune sie-si.

Nu cum-va inse, acei-a, cari nu cunoscū impregiarile locale, si sunt informati numai prin articulu de Curtiu publicatu, sē traga unu velu negru asupr'a procederei nostre, facia cu primirea invetiatoressa provisorie, amu aflatu cu scopu a adduce la cunoscentia si urmatoriele:

E dreptu, si nu voiū negā, că provisoriu aplicat'a invetiatoressa e de nationali ate magiara, inse decum-va voiū afirmā in cunoscentia, că respectiv'a pricepe limb'a romana intocmai ca ori care romanu de la noi, ba e si capabila de a propune in asta limba — decum-va, ce in casu de lipsa potū si documentā, voiū aminti, că d'ins'a e si *pedagoga*; si in fine, dăca voiū face cunoscutu, cumca ea, prin cresceru mai multoru fetitie din Districtu, la cas'a sa privata, in decursu de mai multi anni si-au castigatu iubirea si recunoscenti'a celloru ce o cunoscū — me imbarbata, acea firma convingere, cum ca onor. publicu cetitoriu nu ne va judecā pentru applicarea ei interimala atunci, candu d'ins'a si de altcum uu se inpartasiesce decātu numai din diumetate lefa, restulu fructificandu-se in folosulu institutu lui de fetitie, despre ce, Curtiu standu pre langa *Culisa*, precum se vede, n'au fostu bine informatu.

Nu voiū sē occupu positiune de caracteristica invidiosa, lassandu-o ast'a Dlui Curtiu, nu voiū prin essagerarea ideelorū a essacerbā simtiemintele liniscite, nu-mi e scopulu a insirā meritele ori defectele ore cui, nici a criticā, nu; pentru-că natur'a denegandu-mi aceste insusiri (Calitate frumose si atragatorie) au inezestratu pe altii indoitu cu de asseminea; pre langa tote aceste, inse fie-mi permisu a presupune, că Dl. Curtiu fura sedussu prin fantomele infernului spre publicarea articulu lui seu.

Decum-va Dl. Curtiu, de si pote nu e membru, dar totu-si că fostu diletante si luptatoriu la instruirea si cresceru tinerimei romane, interessandu-se de caus'a comuna de aru fi participatu la adunarea nostra, prea credu că nu aru fi riscatu fassiu-nea, ce-o amintira facia cu famili'a mea; pentru-că sum indestullitu cu starea ce occupu, neavendu alte aspiratiuni. Sēu decum-va Dl. Curtiu pismuesce starea invetiatoressa si-lu rode la anima, că nu s'au recomandatu alta persona, care, fusesse discipula si succrescenta Unguroice, dupa cum o numesce Curtiu, si din acestu impulsu si-versā veni-

nula asupr'a familiei melle, mi-pare forte reu, ăra cu scopu, sē comunice lucrulu, că barbatu cu popularitate, mai nainte cu respectivii si nu *tarde post festa contare*. In fine numai atāt'a amu inca de a observā, că cestiunile escate de giurstari private, se nu le mistifice cu causele comune (de le sci distinge) ci avendu ce-va cu person'a mea pasiesca in publicitate; ne atribuindu-si pomposulu nume de *Curtiu*, că-oi sum convinsu, că nu-lu merita de locu. *Noli me tangere*, si suntemu omeni pre pace de altcum din parte-mi cu tota promptitudine stau spre servire. La revedere Domnule Curtiu!

Atanasiu Cotobiu,
protopopu.

Sioncuta-mare, in februaru 1875.

Barbat' devotati instructiunei au discutatu mai de multe ori atātu prin diuarele nationale, cātu si la occasiuni binevenite necesitate „reuniuniloru invetiatoressi,“ a carora scopu ar' fi de prisosu a-lu le descrie aci. Ba chiaru legea scolastica din 1868 pre langa tote intortocările ei, a aflatu necessariu a dispune constituirea invetiatoriloru poporului in reuniuni, ceea ce avendu in vedere Ven. ordinariatu allu diecesei nōstre de Gherla, n'a intardiatu a indreptā ordonatiune in tota Dieces'a inca in an. 1872 provocandu pre Dd. protopopi, prenti si invetiatori a se sili pentru organizarea reuniuniloru invetiatoressi. Pre basa acellei ordonatiuni invetiatorii din Districtulu Cetatei-de-pietra resp. din protopopiatele: Sioncuta-mare, C. Monostarului, Ciocmanului si Miresiului mare, — la iniciativ'a dlui protopopu a Sioncuta-mare Atanasiu Cotobiu, tienendu mai multe adunari facundu statute si acelle aprobandu-le Ven. Ordin, in an. 1873 ne-amu constituitu in reuniune, care atunci si-a si inceputu activitatea. Si ore de atunci pana asta-di ce rezultatu potomu arretā? Pucinu! forte puncinu! Disinteressarea si nepesarea fratiloru invetiatori facia cu reuniunea si-pune nume. Sē-mi illustreza assertiunea cu fapte. Sē dici că in Distr. nostru sunt 50 invetiatori, — de si sunt mai multi), Sē dici că 20 au cause ce-i impedece a participā la adunare (ceea ce o pre multu) si totu-si 30 ar debu sē fia de facia. Sē te miri inse candu la adunare generale ti-se infacisieză cellu multu 12 invetiatori; ba la adunarea ce a fostu a se tienē in Decembre, tr. numai annulu s'a in facisiatu, de si au fostu toti invitati. Au nu-i acēt'a disinteressare si nepesare őrba? Apoi nu vi-e rusine fratiloru invetiatori a dice că nu aveti unde ve descoperi nacadiurilo cu cari aveti a ve luptā in afacerile scolastice, cu frecuentarea ne regulata a prunciloru, cu senatulu scolastecu, ect. ect. Ba numai bunulu Ddiu scie pre cei mai multi ce obiecte propunu si cumu le tractēza? In annulu trecutū am fostu in o comuna la essamenulu de vĕra unde me cuprinse gretia de acellu essamenu cu tote că fratele invetiatoriu e preparandu absolutu de Gherl'a. Asiă la calculare voindu a dā o tema unui pruncu dintre cei mai buni a dissu: „scrie 3! prunculu a scriessu. n.v. „scrie sub ellu 2! pr. a scriessu. inv. „trage sub ei linia! pr. a trassu. inv. „numera-i la olalta! Si plane prunculu n'a sciutu cātu e 3+2. Inv. lu dogeni dicundu; da tu nu seli cātu face 2+3? Cātu face 2+3? s. a. m. d. Acēt'a apoi e tractare practica! Cāti invetiatori amarescu coppii si asta-di la cetitu cu be-a-ba adeca tractēza obiectele dupa metod'a vechia si mehanice. Ore aici nu ni pote intinde reuniunea ajutoriu prin tienerea de tractari practice, ceea ce vedemu că altii d. e. fratii Selegiani a si inceputu. Pentru Ddiu fratiloru lassati odata lenea, arretati mai mare interessare cătra reuniune, solviti taxele de membri cu cari unii sunt in restantia cāte de 2. anni. Facundu asia vomu mari fundulu reuniunei care asta-di abiā stā din vro 30 fl, vomu fi in stare a ne immultū bibliotec'a, care asta-di abia numera vro 8. opuri tote gratuite de la binefacutori ne vomu impartasi unulu altui-a ideele si esperientiele castigate pre callea instructiunei; vomu avē occasiune de a ne spune ce

Communicatiunea pre calile ferrate ung.

Table with train schedules for routes like Callea ferr. i. r. priv. a statului, Trenuri accelerate Vienna-Pest'a, and Trenuri accelerate sub statiunea vaporeloru accelerate.

Table with train schedules for routes like Trenuri directe call. ferr. de Tisza, Trenuri mestecate, Callea ferr. de Tis'a, and Trenuri de persoane Vienna-Baziasiu.

Table with train schedules for routes like Ciab'a, Pest'a - Oradeamare, Oradeamare - Pest'a, Callea ferr. I. Transilvana, and Alb'a-Julia - Aradu.

Table with train schedules for routes like Callea ferr. ung. resariteana, Oradea-Mare - Brassieu, Brassieu - Oradeamare, Cociardu - M. Ostorheiu, and Cops'a - Sabiu.

Sensatiune producu urmatoarele inventiune probate.

Advertisement for 'Ceruitorii de odai sunt superflui', describing a cleaning product for floors and walls.

Advertisement for 'Perine implute cu aeru', describing a medical device for hemorrhoids.

Advertisement for 'Bouquet (mirosu) de Havanna', describing a cigar brand.

Advertisement for 'Margelle de dinti!!', describing dental services and products.

Ornamente eftine pentru domne si domni

Large advertisement for jewelry and ornaments, listing various items like brooches, necklaces, and watches with prices.

Supplementu la nr. 15 allu „Federat.“
cursulu an. 1875.

ne doru si facandu-le acestea tote ne vomu arretá demni a ne numi „luminatori“ si „educatori ai poporului. Ven. Ordinariatu inca ar' face bine deca nu ne ar dá uitarei provocandu din nou pre dd. protopopi, preuti si invetiatori cá cu poteri unite se luptámu pentru inffiorirea acestoru institutiuni maretie.

Dupa parerea mea ar' face bine Ven. Ordin. daca in totu annulu ar' cere de la officiali fia caroi-a reuniune unu estrassu despre agindele reuniunei si rezultatulu ei. Éra voue fratiloru invetiatori inca odata ve dícu se lassámu de o parte lenea, si se ne implinimu celle ce ne impune chiamarea de invetiatori, la din contra eu, cu permissiunea M. stim. redactiuni a „Feder.“ nu voiu intardiá in specialu cu numele a ve descrie toti passii in colonele acestui pretiuitu diurnu. Pre séma bibliotecei am mai primitu „Istori'a romaniloru de I. M. Moldovanu profos. gimn. in Blasiu“ „Geografia de D. Varna vice protopopu in Lapusiu ambele donate de d. d. auctori, pentru care priméscu multiamit'a nostra. Cu acesta ocasiune inca mi-icéu libertatea d'a reinnoi rogarea relativu la dotarea bibliotecei nostre.

Eliu Popu,
invet. in Siomcuta si not. reun.

Onorate Dle Redactoru!

Dupa ce am fostu atacatu in foi'a Dv. Ve rogu, cá in acesta cestiune personale se-mi publicati articulu de mai josu per extensum. *)

Mai in dillele trecute mergendu la Clusiu am convenitu ser'a cu mai multi Domni bine meritati de acolo.

Intre altele unulu din DD. presenti, — nu fora puoia satira, me intrebá si despre treb'a essarendarei moriloru basilitane din Blasiu si Petrifaláu; la ce eu desfasurandu lucrulu pre scurtu inse fidelu, totu respectivulu D-nu au reflectatu cá dupa cum si-adduce dinsulu aminte caus'a ast'a se au ventilatu si in pretiutulu D.vostre diurnu decátra Dlu jurium inspectoru Dr Iacobu Brandusianu inse cu totulu in alta colóre.

Eu cá unulu care nu aveam nece una cunoscentia despre intregu lucrulu, l'am rogatu se-mi imprumute numerii aceia ce tracteaza despre causa asta devenita atátu de odiosa si respectivulu Dnu satisfacendu cerei melle, dupace sosii a casa, — cá unulu ce nu sciu cetí. — am rogatu pre ai mei, cá se nii cetesca.

Nu voiu se ve incomodezu cu unu reportu lungu despre effectulu ce au produsu in mine articlii Dlu Brandusianu, cá unu tierreanu simplu, — dupa cum me numesce Dlu Brandusianu in Nr. 74. an. 1874 „Federat.“, — me restringu a ve comunicá rezultatulu conclusiuniloru melle.

Pro primo: din povestea lunga descripta intru unu modu abiá de intiellessu din causá multei jurisprudentie, m'am convinsu cá clarismulu D. Dr. Brandusianu seau nu cunosce, seau nu vre a cunosce nece principiile elementarie alle jurisprudentie.

Pro secundo: dupa assertiunile pline de cutediare a Dlu Dr. m'am convinsu cá schwindlerii din Blasiu rivalizéza cu cei din Vienn'a si numai in acea se destingu cá trasescu sub una clima mai favorabila, cá cei de acolo, cá ce precandu acolo tèrescu inantea tribunalulu chiar si pre unu cavalleru de Pontu-Euxinu millionariulu Offenheim, pre cei din Blasiu nu numai cá nu-i бага nime

*) Nici candu nu am refusat apperarea celoru ce au fostu attinsi in diurnulu nostru prin urmare neci Dv. dar facandu-ve acestu actu de imparzialitate trebe se mai repetimu cá am dorí a vede odata terminata acesta cestiune intru adeveru odiosa. Red.

in temnitatia ci i lassa, cá, inflandu-si gusia si tina in ochii barbatiloru meritati ai nostri.

Protertio: me am convinsu cá Dlu jurisconsultu i lipsesce chiaru si consciintia, atunci candu, spre a-si justificá geschefturile tiessute cu judanii si armenii, ingramadesce multime de neadeveruri pre capulu meu, cá si candu eu de tem'a unei invoiri cneste asiú fi recessu de la essarendarea moriloru desu ventilate, si nu din caus'a siovaitorei procederu a Dlu jurisconsultu.

Inse spre a nu mai osteni pacientia o. publicu, inchiaiu cu acea sincera rogare adressata Dlu jurisconsultu, se puna odata capetu procederei salle compromitetoria pentru sine si chiaru si pentru administratiunea funduriloru nostre nationale, cu atátu mai vertosu cá appellarea lafamili'a sa numerosa precum in Zarandu, asiá si in Blasiu abiá credu se-i mai pota servi de mautéa si pre venitoriu spre a-si ascunde abuserile salle.

Turd'a in 2/3 1875.

Atanasiu Micusianu.

VARIETATI.

(Feriéle scolastice (vacantie) in Austria.) In an. cur. la scolele secundarie d'in Austria feriele principali se incepu la 15. Juliu, éra in an. viitoriu de la 1. Juliu, cu care dícu se inchiaie annulu scolasticu. — Scolele populari si celle cetatienesce se inchiaie cu finea lui Juliu, éra in an. viitoriu cu 15 dílle mai nainte, adeca la 15. Juliu.

(Vasiliu Berzenczei) cunoscutulu deputatu secuú d'in Transilvania, a carui facultati mentali incepusse a scapeta, au fostu addussu in spitalulu Rochus d'in Budapest'a, unde fiindu suppusu la cura si observare medicala, dupa ce s'a constatatú cá mintea nefericitulu este cu totulu turbarata au fostu transportatu díllele aceste in institutulu de sanatate (cas'a smintitiloru) d'in campulu Leopoldinu de langa Bud'a.

(† Necrologu.) *Alessandru Bud'a* deputatu d'in distr. Cetatii de pétra, dupa una indelungata morbu de plumoni si dupa o vietia multu agitata, au repausatu in 2. Febr. a. c. in Budapest'a. — *Fia-i tierri'n'a usiora!*

(Date scolarie) Francia are actualminte 41,959 scole civili (mirenesce) cari se impartu in 19,044 scole de baiati; prunci, 6399 scole de fetitie, 16,516 scole mestecate, preste totu la aceste scole se crescu 2,340,344 copii, d'intre cari 704,028 sunt scutiti de didactru (taxa de invetiatura). Scole monastiresce sunt cu totulu 11,391. d'intre aceste 1970 pentru copii si 8322 pentru fete, éra scole mestecate 1099. — In aceste scole preste totu ambla 1,137,198 scolari, d'in cari 662,322 sunt scutiti de taxa scolare, d'in tierr'a intregu suntú 53,350 scole — 3,477,542 scolari si 1,366,360 benevoli (scolari liberi). — D'in aceste date resulta cá de trei anni in coce numerulu scolariloru s'au triplicatu (intreitu).

(Schimbarea officiulu de contributiune) Comunitatile Moldov'anova, Carlsdorf si Padimate in prefectura Carasiului incependu de la 1 Aprile an. cur. se voru separá de la officiulu de contrib. de Oraviti'a si se voru incorporá la officiulu de contrib. de Beserica-alba. — Assemene si nou'a comunitate Severin'a (Szörényháza) in comitatulu Ciongradului, de la 1 Martiu, a. o. se incorpora la officiulu de contributiune de Beserica-alba.

Nobila emulatiune. Publiculu din Rimaszombat in septemana trecuta nu multu s'a interesatu de Budapesta, cá-ci acolo curgea unu evenimentu mai mare decátu cris'a ministeriala. Trei tineri magiara dintre posessori comitatulu Gómör, adunandu-se intr'unu otelu allu numitului orasiu, se remasira cá cine vá puté — be mai multu. Lupt'a curge de trei nopti, dar inca nu e decisa. Dar ori care va castiga, premiulu se va secestrá ca restantia de contributiune.

Dlu Iuliu Montani, teologu absolutu de Vienn'a si Budapest'a, si dispueu de

parocu la Tirimiá-mare, la 21 febr. si-a serbatu cunun'a cu domnió'a Silvia Raditiu, fió'a parocu din Cergiselu in Transilvania, comit. Cetatea-de-balta.

Teatru in Beiusiu. Societatea de lectura a tinerimei asudióse la Beiusiu a anunciatu pre 6 martisoru o represintatiune teatrala romana, la care fu invitatu totu publiculu.

Statu'a lui Stefanu celu mare. Amu anuntiatu si noi la timpulu seu, cá unu comitetu in Barladu din patrioti buni a facutu appelu cátra natiune in privint'a aredicarii unei statue lui Stefanu celu mare in acellu orasiu. Acuma adaugemu, cá guvernamentalii au atacatu acésta initiativa pretendiendu, cá aceea, precum si alegerea timpulu potrivit, se cuvine guvernulu tierrii. Apoi s'au mai redicatu voci din alte parti in acea directiune, cá loculu unde sar' cuveni se se redice aceea statua ar fi Iasii, ér nu Barladulu. In urmarea acesteia comitetulu a invitatu din 16 districte vecine cátu trei barbati distinsi, pentru a se pronuncia: in care din acele doue voru dinsi se se redice statu'a?

(Franciscu H. Longinu) candidatu de adv. si collaboratoru internu de „Gurei Satulu“ in díllele prossime trecu prin Budapest'a la inchisorea din Vatiu, cá se faca destulu judecatoi adduse asupr'a s'a in processulu de pressa intentatu de Fr. Kooa.

Sciri mai none si electrice.

Versalia, 1 Mart. Adunarea alesse pre Buffet cu 479 voturi, (d'in 542) de presiedinte. Diurnele Bonapartistiloru desmintu scirea despre imprumutulu de 12 millione ce esimperatess'a Engeni'a se diceá cá vre se contracteze.

Buccuresci, 1 Mart. De noue dílle comunicatiunea cu tierrele straine se face numai prin telegrafu. Adunarea nat. se conslta a supr'a mediuloceloru pentru restabilirea comunicatiunei si inlaturarea relleloru urmari alle immenselorú ninsori.

Berlin, 3. Mart. Guvernulu facia cu enciclic'a Pontificelului, a fara de restabilirea placetului regescu vre cá se supuna sub priveghiarea statulu si corresponsintiele officiali alle episcopiloru cu scaunulu Romei. — Se díce cá guvernulu prussianu va annullá bull'a pontificia, „de salute animarum“ pentru regatulu Prussiei, deca episcopii la intrebarea „cá recunoscú ei suveranitatea statulu prussianu,“ voru respunde negativu séu evasivu. Annullarea bullei apoi ar trage dupa sine confiscarea dotatiunei episcopateloru. — Se confirma cá bulla pontificia au causatu seriose reflexiuni guvernulu, a caroru rezultate se voru publicá in scurtu.

Versalia, 4. Mart. Eri avu Mac Mahon conferintia cu Buffet, mai cátra sera Buffet cu Dufaure, a caroru resultatú au fostu multumitoriu, intre amendoi intiellegerea fu aproape deplina. Nou'a liste ministeriale nu e inca stabilita.

Constantinopole, 3. Martiu. Port'a decise a nu mai persiste intru refusarea sa d'a admite pre dragomanii poteriloru la consultariile tribunaleloru si prin urmare d'a se intorce la statulu de mai nainte.

Prag'a, 4. Mart. Cetatiani d'in Warndorf deciseru a convocá adunare poporale cá se esprime multumire si recunoscintia procuratorulu de statu contele Lamezan pentru barbatess'a sa apperare a moralitatii publice in processulu Offenheim. Autoritatu publica

opri adunarea temendu-se cá lucrulu se nu appuce pre calle neplacuta guvernulu.

Berlin, 4. Mart. Ministrulu culteloru presentá in adunare proiectulu de lege relativu la sistarea (incetarea) prestatiuniloru statulu pentru episcopii si preutii catolici, dupa care dotatiunile unoru episcopi se subtragu, éra conditiunile restituierei se precizeza. Prescripțiile bullei „de salute animarum“ nu se desfiintieza. (Firesce cá nu, acesta potere nu o are dl. Bismarcu.) Proiectulu de lege prevede, cá statulu va prestá numai decátu dotatiunile episcopiloru, deca acesti-a se voru obligá in scrisu a se supune legiloru statulu; episcopulu inse, care ar revocá ori ar lucrá in contr'a dechiaratiunei date in scrisu, se se scotia d'in functiune prin sentintia judecatoresca.

Washington, 4. Mart. Adunarea nat. au primitu proiectulu de lege (Bill) prin care territoriulu de Collorado se admite cá statulu in congressulu stateloru unite. Intrarea territoriulu Mexiculu nou inse, n'au fostu admissa.

Vienn'a, 5. Martiu. Dñuariulu „Press'a“ dechiaru de neintemeziata scirea despre prolongirea sessiunui senatulu imper. In cercurile deputatiloru se crede cá dícu'a de 20. Martiu, c. este terminulu, de inchiaie, pana atunci se voru discute si votá proiectele de legi relativu la impositelle pre zidiri si relativu la cállile ferrate, tienendu-se eventualminte siedintiele si ser'a.

— Comissiunea confessionale au terminatu proiectulu de lege relativu la catolicii vechi. — Diurnulu „N. Frbl.“ anuncia cá imperatulu la catolicii vechi. — Dñuariulu „N. Frdbl.“ anuncia cá impratulu cu princip. de cor. Rudolffu va plecá immediatu dupa Pasce in Dalmati'a si la 31 Martiu, va sosi la Trieste. — Intempinarea cu regele Victoru Emmanuilu va fi la Brindisi.

Paris, 5 Mart. Negotiatiunile cu centrulu stangu, pentru representarea minoritatii in cabinetu, se curmara; Buffet au renunciatu la constituirea cabinetulu.

London, 5. Mart. Smyth propose in camera proiectulu de lege relativu la desfiintiarea uniunei intre Angli'a si Irland'a.

Nicolau Philimonu

Advocatu in legile comune si cambiali si-a deschisu cancellari'a in Aradu, Piat'a **Tököly**, Cas'a **Bisz**, langa nou'a 2—3 scola romana.

Burs'a de Vienn'a, 7 Mart. 1875.

Metallice 5%	70.80
Imprumutulu nat. 5%	75.79
Sorti din 1860	109.75
Actiunile bancó	983.—
Actiunile instit. de creditu	216.50
Obligatiuni rurale ung.	78.25
„ „ Temisiane	76.75
„ „ Transilvane	75.70
„ „ Croato-slav.	80.—
Londonu	111.10
Argintu	105.80
Galbenu	5.25
Napoleon'd'or.	8.87

ALESSANDRU ROMANU
Propriet. edit. si red. respundiet.